

ABSTRAKT (ČESKY)

Předkládaná dizertace se zabývá dosud nepříliš probádanou problematikou moderní tibetské literatury, jež je pro potřeby této práce definovaná na základě etnické příslušnosti autora, nikoli na základě jazyka literární tvorby. Vzhledem ke specifickým socio-historickým a kulturním podmínkám nedošlo v Tibetu ke vzniku moderní literatury v západním smyslu dříve než ve druhé polovině 20. století. Vznik moderní tibetské literatury byl, podobně jako v případě geneze jiných asijských moderních literatur, iniciován střetem a pronikáním jiné kultury („západní“, „racionální“, či „vědecký“ pohled na svět však v tomto případě zprostředkovala komunistická Čína). Katalyzátorem tohoto procesu se na počátku 80. let stala potřeba (čínských i tibetských elit) ustavit moderní tibetskou literaturu jako autentický hlas Tibeťanů potvrzující jejich vůli k modernizaci skrze přináležitost Tibetu k ČLR. Zároveň však moderní tibetská literatura začala vznikat v době relativního uvolnění po konci kulturní revoluce, jež mělo v Tibetu povahu specifického „národního obrození“, které spočívalo především v obnově náboženského života a s ním spojeného zájmu o kulturní dědictví. Dobová literatura tak sloužila dvěma zdánlivě protikladným zájmům. V tibetské společnosti hrála především roli osvětovou a didaktickou. V tomto duchu měla na jedné straně upevnit dominantní postavení Číny a Číňanů v Tibetu, na druhé straně však sloužila tibetským nacionalistickým zájmům ve smyslu potvrzení distinktivní tibetské kulturní a národní identity, nezávislé na inkusivní identitě čínské.

Předkládaná studie, založená na komparativní analýze tří typů literatury vztahující se k Tibetu, se zabývá právě otázkou moderní tibetské identity a její reflexe v moderní tibetské literatuře. Jedním z významných zdrojů literárního vyjádření tibetské identity byla na počátku 80. let rovněž literatura o Tibetu psaná čínskými autory (autory hanské národnosti). Ta využívala (podobně jako západní koloniální literatura) některé stereotypní vzorce zobrazení vycházející z domácí čínské tradice vztahu k jiným, především podřízeným kulturám, které odrážely podřízené postavení Tibetu v rámci dominantního čínského společenského diskurzu. Prostřednictvím srovnávací analýzy literárních postupů, motivů a symboliky čínských a tibetských povídek o Tibetu z 80. let 20. století, analýzy inspirované postkoloniální teorií literatury a směry navazujícími na Saidovu kritiku „orientalismu“, se tato studie pokouší o vymezení „čínského obrazu“ Tibetu v protikladu k „tibetské perspektivě“, která je sdíleným rysem děl tibetských autorů.

Tato „tibetská perspektiva“ poskytuje určitou představu o tom, na čem se zakládá moderní tibetská identita, již moderní tibetští autoři ve svých dílech reprezentují a utvářejí.

Jak se ukazuje, takto diskurzivně utvářená identita odráží, přizpůsobuje a vyrovnává se s různými vlivy, z nichž za nejvýznamnější lze považovat čínský obraz Tibetu a různé stereotypy s ním spojené, a dále vlivy přejaté z domácí tibetské tradice, od buddhismem ovlivněného pohledu na svět, přes tradiční pojetí tibetské identity založené na společném náboženství, jazyce a obývaném prostoru, až ke specificky tibetským kulturním vzorcům založeným na tradičním způsobu života. Moderní tibetská literatura, ať už její tibetofonní část, inspirovaná čínskou literaturou Májového hnutí, nebo její sinofonní část, ovlivněná čínskou „avantgardou“ 80. let, se k tradici, především té buddhistické, staví spíše kriticky, a jejím primárním cílem je ukázat cestu k tibetské modernitě, aniž by přitom došlo ke ztrátě vlastní identity. V tomto smyslu hrála moderní tibetská literatura v 80. letech významnou roli v utváření sekulárního intelektuálního diskurzu o moderní tibetské identitě.